

ใบความรู้ เรื่อง คำสุภาพ และคำที่ใช้กับพระสงฆ์

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง เพลินพาที่ซึ่ประเด็น

รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

๑. คำสุภาพสำหรับบุคคลทั่วไป

คำศัพท์สำหรับบุคคลทั่วไปหรือสุภาพชนเรียกว่า คำสุภาพ เป็นคำที่ใช้สื่อสารเพื่อให้เกิดความสุภาพถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ไม่ใช่คำหยาบ คำฉวน และคำคะนอง คำสุภาพจึงช่วยให้การสื่อสารราบรื่นและเกิดความเข้าใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม คำสุภาพสำหรับบุคคลทั่วไปที่ควรศึกษา มีดังนี้

คำสุภาพ	คำสามัญ
รับประทาน	กิน
ทราบ	รู้
สวมหมวก	ใส่หมวก
คลอตบุตร	คลอตลูก
ต้องการ	อยาก
นำมา	เอามา
จำคุก	ติดคุก
ฝั่งแดด	ตากแดด
ถึงแก่กรรม	ตาย (เมื่อสิ้นอายุขัย)
เสียชีวิต	ตาย (ด้วยสาเหตุอื่น)
ศีรษะ	หัว
แพทย์	หมอ
วณิพก	ขอทาน (ที่ร้องเพลงแลกเงิน)
ขนมสอดไส้	ขนมใส่ไส้
กล้วยเปลือกบาง. กล้วยกระ	กล้วยไข่
ถั่วเพาะ	ถั่วงอก
ไม้ตีพริก	สาก
กระป๋อง	ควาย
สุนัข	หมา
สุกร	หมู
เท้า	ตีน
รากดิน	ใส่เดือน

๒. คำศัพท์เฉพาะสำหรับพระภิกษุสงฆ์

พระภิกษุสงฆ์ เป็นบุคคลซึ่งได้รับการนับถือจากบุคคลทั่วไป การใช้ถ้อยคำสำหรับพระภิกษุจึงมีการกำหนดใช้เฉพาะ เพื่อเป็นการแสดงถึงความเคารพนับถือและยกย่องพระสงฆ์ การพูดกับพระสงฆ์จะต้องมีสัมมาคารวะ สำรวม ไม่ใช่ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ ผู้พูดจำเป็นต้องเข้าใจสมณศักดิ์ของพระสงฆ์ด้วยจึงจะสามารถพูดได้ถูกต้อง

๑) คำที่พระสงฆ์ใช้ มีดังนี้

คำสรรพนามบุรุษที่ ๑	คำสรรพนามบุรุษที่ ๒	คำขานรับ
อาตมา: ใช้กับฆราวาสทั่วไป	มหาบพิตร: ใช้กับพระมหากษัตริย์	ขอถวายพระพร: ใช้กับพระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์
อาตมาภาพ: ใช้กับพระราชวงศ์ ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป และในงานพิธีการ	บพิตร: ใช้กับพระราชวงศ์	เจริญพร: ใช้กับฆราวาสทั่วไป
เกล้ากระผม: ใช้กับพระภิกษุด้วยกัน ที่เป็นพระอุปัชฌาย์ หรือที่ดำรงสมณศักดิ์สูงกว่า	โยม: ใช้กับบิดา มารดา ญาติผู้ใหญ่ ที่มีอาวุโสสูงกว่า	ดรับ, ขอรับ: ใช้กับพระภิกษุด้วยกันโดยทั่ว ๆ ไป
ผม, กระผม: ใช้กับพระภิกษุด้วยกันโดยทั่ว ๆ ไป	คุณ, เธอ: ใช้กับฆราวาสทั่วไป	

๒) คำที่ใช้กับพระสงฆ์ แบ่งเป็นหมวด เช่น

หมวดคำนาม เช่น

กุฏิ	เรือน หรือตึกสำหรับพระสงฆ์ใช้อาศัย
กาสาฬพัศตร์	ผ้าข้อมผ้าด หรือผ้าเหลืองพระ
อาบัติ	โทษที่เกิดจากการล่วงละเมิดข้อห้ามแห่งภิกษุ
ตาลปัตร	พัดใบตาล มีด้ามยาว สำหรับพระสงฆ์ใช้ในพิธีกรรม เช่น ในเวลาให้ศีล ปัจจุบันอนุโลมพัดที่ทำด้วยผ้าว่า ตาลปัตรเช่นกัน

หมวดคำกริยา เช่น

จำพรรษา	อยู่ประจำที่วัดเป็นเวลา ๓ เดือน ในฤดูฝน
นมัสการ	การแสดงความอ่อนน้อมด้วยการไหว้
อาราธนา	การเชื้อเชิญ เช่น อาราธนาให้แสดงธรรมเทศนา
นิมนต์	การเชื้อเชิญ เช่น นิมนต์ไปฉันเพลที่บ้าน

